

Стецюк М.О.,

студент освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 205 «Лісове господарство»

Дідус Ю.

студент освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 205 «Лісове господарство»

Юхименко О.П.

студент освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 205 «Лісове господарство»

Науковий керівник: Т.М.Іванюк,

к.с.-г.н., доцент кафедри експлуатації лісових ресурсів

Поліський національний університет, м. Житомир

ВЕГЕТАТИВНЕ ВІДНОВЛЕННЯ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ

Як відомо, природне поновлення поділяється на насіннєве та вегетативне. Дуб звичайний володіє вираженою здатністю утворювати пневу поросль. Здатність до порослевого відновлення зберігається впродовж тривалого часу, і залежить від умов місцезростання. Однак, на думку Б.В.Гроздова (1960), пні, більші 50 см порослі майже не утворюють.

Дерева і сформовані з них деревостани вегетативного походження мають свої особливості за характером росту та по формуванню насаджень. Поросль, яка з'явилася на пеньках, у перші роки (1-5 років) проявляє дуже швидкий ріст і має значно більші розміри, ніж деревця насіннєвого походження такого ж віку. Це пояснюється тим, що поросль використовує запасні поживні речовини, які відкладені в материнському пеньку і корінні. Сформована материнська коренева система в повному обсязі забезпечує надземну частину вологою і розчиненими в ній мінеральними поживними речовинами. Порослеві рослини мають пагони і листки більші і товстіші, ніж у дерев насіннєвого походження. З роками швидкість росту пенькової порослі починає уповільнюватись, так як встановиться рівновага між материнською кореневою системою та надземною частиною (порослю), і продовжується протягом всього подальшого життя рослин.

У дерев вегетативного походження раніше настає період плодоношення, вони швидше припиняють свій ріст, старіють і відмирають. Форма стовбура і якість деревини у дубів вегетативного походження гірша, ніж у особин, які виростили з жолудів. Як наслідок нетривалого періоду життя і значного зменшення приросту з віком, дерева дуба вегетативного походження, особливо другої порослевої генерації, не досягають таких розмірів, яких досягають дерева насіннєвого походження. Тому такі порослеві насадження називають «низькостовбуровими». Кожне наступне порослеве покоління (деревостани другої та наступних порослевих генерацій) одного і того ж дерева буде характеризуватися погіршенням стану та зниженням енергії росту, зниженням стійкості та довговічності (Ткач В.П., 2009).

У деревостанах вегетативного походження дерева розташовані вираженими групами. Зімкнутість дубового деревостану вегетативного походження залежить від кількості дерев у материнському насадженні, які здатні утворити поросль. Коли таких дерев не багато, формується розладнане порослеве насадження.

Дубові насадження вегетативного походження представлені у різних природних зонах України. На території Лісостепу України дубові деревостани вегетативного походження становлять 28,8 % загальної площі дубових насаджень (О.П.Бала, 2004), на території Правобережного Полісся таких деревостанів 17,7 % (І.Д.Іванюк, 2016).

У ДП «Новоград-Волинське ДЛМГ» загальна площа дубових насаджень становить 7946,0 га, з них вегетативного походження – 1436,0 га, що становить 18,7 %. У ДП «Смільчинське ЛГ» площа дубових насаджень вегетативного походження становить лише 8,2 % (808,7 га) із загальної площі – 9831,3 га. Дубові деревостани природного походження здебільшого представлені у старших вікових групах, починаючи із пристигаючих. У середньовікових деревостанах співвідношення насаджень природного і штучного походження приблизно однакове. Вікова структура природних вегетативних дубових деревостанів у лігоспах дуже нерівномірна. Переважають середньовікові деревостани, їх частка становить від 55 % (ДП «Новоград-Волинське ДЛМГ») до 64% (ДП «Смільчинське ЛГ»), так як серед них є значні площі, які виключені із розрахунку (об'єкти природно-заповідного фонду). У пристигаючих і стиглих деревостанах їх частка зменшується у 2-3 рази. Молодняки II класу віку у лісовому фонді лісгосподарських підприємств становлять на більше 2 %.

В останнє десятиліття площі під природне вегетативне відновлення дубових деревостанів у досліджуваних лігоспах не відводились. На зрубках стиглих дубових деревостанів, у тому числі вегетативного походження, створюють штучні дубові насадження.